

NOVOSTI V ZVEZI Z VAROVANJEM RADIOAKTIVNIH IN DOLOČENIH JEDRSKIH SNOVI

Poleg določil, ki že veljajo v zvezi z varovanjem radioaktivnih in jedrskih snovi, želimo opozoriti na določbe V. poglavja Pravilnika o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti (Ur. l. RS, št. 27/18), ki določajo varovanje radioaktivnih virov sevanja in se bodo začele **uporabljati 30. junija 2019**. Nova ureditev je prikazana grafično na naslednji strani.

Novosti

Zavezanci za ukrepe varovanja

Poleg varovanja virov sevanja kategorije 1, za katere veljajo zahteve za fizično varovanje, je potrebno izvajati ukrepe varovanja tudi za nevarne vire sevanja kategorije 2 in 3, z uporabo stopenjskega pristopa pa tudi za radioaktivne vire sevanja, ki niso nevarni viri sevanja, ter določene jedrske snovi, katerih mase so manjše od tistih, za katere veljajo zahteve za fizično varovanje.

Temelji varovanja vseh radioaktivnih virov sevanja

Uporabnik vira sevanja je tisti subjekt, ki mora z upoštevanjem vrste in velikosti tveganja (kot je to razumno mogoče) onemogočiti nepooblaščen dostop do vira sevanja, nedovoljeno odstranitev ter izgubo ali krajo vira sevanja. Obenem mora zagotoviti, da so na voljo zadostni človeški, finančni in tehnični viri, da se izvajajo obdobja vzdrževanja in pregledi sistemov varovanja, hitro alarmiranje službe, ki bi ukrepala v primeru izrednega varnostnega dogodka, ustrezno varno hrambo dokumentacije o virih sevanja, redno preverjanje svojih ukrepov v zvezi z varovanjem virov sevanja itd. Novost je tudi zahteva po vzpostavljenem sistemu za uporabo dobrih praks in naukov iz minulih izkušenj.

Dodatki ukrepi varovanja za radioaktivne vire sevanja kategorije 2 in 3

Tovrstni viri sevanja se smejo uporabljati ali shranjevati v prostorih z najmanj eno tehnično prepreko. Za prostore, kjer se uporabljajo ali shranjujejo viri sevanja kategorije 2, je še dodatna zahteva po sistemu, ki zaznava nedovoljen vstop v območje z virom sevanja in omogoča takojšnje ukrepanje. Ko gre za uporabo prenosnih ali premičnih virov sevanja kategorije 2 in 3, pa morata biti zagotovljeni najmanj dve neodvisni fizični pregradi, ki varujeta omenjene vire sevanja pred nedovoljeno odstranitvijo v času, ko le-ti niso pod fizičnim nadzorom uporabnika. Obiskovalci in druge osebe, ki pridejo v bližino tovrstnih virov sevanja, morajo biti seznanjeni z izvajanjem ukrepov varovanja. Tovrstne vire sevanja je treba s stališča varovanja pregledovati najmanj tedensko.

Pomembna je tudi medsebojna usklajenost različnih vidikov, to je, da se ukrepi varovanja izvajajo tako, da z njimi ni zmanjšano varstvo pred sevanji in tudi ne ukrepanje v primeru izrednega dogodka.

Ocena varstva pred sevanji

Povzetek ukrepov varovanja virov sevanja mora biti opisan v posebnem poglavju ocene varstva pred sevanji.

Pisna navodila

Uporabnik vira sevanja mora za izvajanje ukrepov varovanja zagotoviti pisno navodilo, ki mora vključevati ukrepanje v primeru zaznanega ogrožanja, vključno z obveščanjem pristojnih služb in navedbo klicnih števil.

Določila, ki že veljajo

Varnostni načrt

Varnostni načrt je potrebno priložiti k vlogi za pridobitev dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti, in sicer za tiste radioaktivne snovi, ki se prevažajo, in ki so v predpisih s področja prevoza nevarnega blaga opredeljene kot nevarno blago s potencialno hudimi posledicami (tj. viri sevanja kategorij 1 in 2).

Obveščanje pristojnih organov

O vsakršni izgubi, kraji, nepooblaščen uporabi vira sevanja ali v primeru izrednega dogodka mora uporabnik vira sevanja nemudoma obvestiti pristojni organ, ki je izdal dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti (Upravo RS za jedrsko varnost ali Upravo RS za varstvo pred sevanji). V primeru izgube ali kraje vira sevanja mora obvestiti tudi policijo in sporočiti vsako informacijo, ki bi lahko kakor koli prispevala k najdbi vira sevanja. Podobno tudi Zakon o prevozu nevarnega blaga (ZPNB) določa takojšnje obveščanje centra za obveščanje (112) ali policije (113), prevoznik pa mora ukreniti vse potrebno, da se najde nevarno blago – radioaktivne snovi. V primeru izrednega dogodka (razsutje ali razlitje med prevozom) je prav tako potrebno obveščanje preko ene od obeh klicnih števil.

Nadzor in odtujitev jedrskih snovi sta posebej obravnavana v osmem odstavku 157. člena Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV-1). Imetnik jedrskih snovi mora o vsaki izgubi nadzora nad jedrskimi snovmi ali njihovi odtujitvi takoj obvestiti policijo in Upravo RS za jedrsko varnost in izvesti vse, da ponovno vzpostavi celovit nadzor nad jedrskimi snovmi.

Aktivnost	Viri sevanja kategorije 1	→	Tovrstnih virov sevanja trenutno ni pri nas.	→	Pravilnik o fizičnem varovanju jedrskih objektov, jedrskih in radioaktivnih snovi ter prevozov jedrskih snovi
	Viri sevanja kategorij 2 in 3	→		→	Pravilnik o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti (41. do 45. člen)
	Ostali viri sevanja (kategorij 4 in 5)	→		→	Pravilnik o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti (41., 42., 44. in 45. člen)
	RADIOAKTIVNE SNOVI		PRIMERI		REFERENCA NA PREDPISE
Masa/obogatitev	Jedrske snovi kategorij I, II in III	→	Npr. jedrsko gorivo, obogaten uran, Pu-239	→	Pravilnik o fizičnem varovanju jedrskih objektov, jedrskih in radioaktivnih snovi ter prevozov jedrskih snovi
	Ostale jedrske snovi	→		→	Pravilnik o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti (41., 42., 44. in 45. člen)
	JEDRSKE SNOVI		PRIMERI		REFERENCA NA PREDPISE

Nova ureditev varovanja, ki upošteva stopenjski pristop, primeri in povezava na ustrezne (ključne) predpise

Določila, ki že veljajo (nadaljevanje)

Opis ukrepov varovanja

Opis ukrepov varovanja je potreben, če gre za visokoaktivne vire sevanja, nevarne vire sevanja ali jedrske snovi z aktivnostmi oziroma v količinah, ki ne zahtevajo fizičnega varovanja v skladu z Uredbo o sevalnih dejavnostih (velja za količine jedrskih snovi, ki so manjše od kategorije III).

Navodila za delo

V okviru navodil za varno delo z viri sevanja in ukrepanje v primeru izrednega dogodka morajo le-ta vsebovati za visokoaktivni vir sevanja tudi ukrepe za preprečevanje nedovoljenega dostopa do vira sevanja, izgube vira sevanja, njegove kraje ali poškodbe v požaru ter praktične vaje v intervalu, ki ne presega 12 mesecev. S praktičnimi vajami se preverja ukrepanje v primeru izrednega dogodka.

Prevoz – ukrepi varovanja

Poleg določil, ki se nanašajo na uporabo, je potrebno pri prevozu virov sevanja, ki so opredeljeni kot nevarno blago s potencialno hudimi posledicami po predpisih s področja prevoza nevarnega blaga (radioaktivne snovi kategorije I in II), upoštevati tudi ukrepe varovanja, ki jih določajo ti predpisi. Ključne so predvsem zahteve iz poglavij 1.10 in 8.4 ADR.

UPRAVNE TAKSE

Ker večkrat prihaja do plačila upravne takse v napačnem znesku, vas prosimo, da pred plačilom upravne takse na [spletnih straneh URSJV](#) (Info središče → Pomoc strankam → Upravni postopki) preverite višino zneska za posamezni upravni postopek. Način plačila in znesek za plačilo sta navedena tudi na prvi strani vsakega obrazca za oddajo vloge.

Upravna taksa znaša:

- **22,60 EUR** za dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti (novo dovoljenje, podaljšanje dovoljenja, sprememba dovoljenja),
- **4,50 EUR** za registracijo sevalne dejavnosti in
- **4,50 EUR** za vpis vira sevanja v register virov sevanja (nov vir sevanja, vpis spremembe).

Javni zavodi so oproščeni plačila upravne takse.

Če najdete vir sevanja neznanega izvora, ali če sumite, da gre za vir sevanja, pokličite dežurnega URSJV: tel. št. 041 982 713